
بسم الله الرحمن الرحيم

درسنامه جامع

دانستنی‌های هنری

همراه با سؤالات کارشناسی ارشد ۹۰ تا ۹۷

ویژه داوطلبان کارشناسی ارشد و دکتری هنر

نوشین محمدی سرو – مینا عقیقی

انتشارات اندیشه ارشد

فهرست مطالب

فصل اول: هنر جهان

هنر صدر مسیحیت ۲۱
هنر قرون وسطی ۲۸
هنر کارولنژی ۲۸
هنر اوتونی ۳۱
هنر رُمانسک یا رومی‌وار ۳۳
هنر گوتیک ۳۶
هنر بیزانس ۳۷
هنر رنسانس ۳۹
رنسانس نیمه‌ی دوم سده‌ی ۱۵ میلادی یا رنسانس میانه ۵۸
اوج رنسانس یا رنسانس پیشرفته ۶۶
میکلانژ ۶۷
رافائل ۶۷
لئوناردو داوینچی ۶۸
فیلیپو برونلسکی ۶۹
دوناتلو ۶۹
رنسانس اروپای شمالی ۷۰
هنر شمال اروپا در سده‌ی ۱۶ میلادی ۷۶
آلبرشت دورر ۸۱
مکتب منریسم ۸۱
سبک روکوکو ۸۵
سبک باروک ۸۹
رامبراند ۹۰
اِل گرکو ۹۵

پیتر پل روبنس ۹۷
بورومینی ۹۷
سبک رومانتی‌سیسم یا احساس‌گرایی ۹۸
مکتب نئوکلاسیسم یا کلاسیک‌گرایی ۱۰۰
سبک رئالیسم یا واقع‌گرایی ۱۰۲
هنر مدرن ۱۰۶
سبک امپرسیونیسم یا دریافت‌گری ۱۰۷
گروه نبی‌ها ۱۱۲
سبک نئوامپرسیونیسم یا پسادریافت‌گری ۱۱۴
سبک لومی‌نیسم یا روشن‌نمایی ۱۲۴
جنبش هنرها و صنایع‌دستی ۱۲۴
سبک تونالیزم ۱۲۶
مکتب سمبولیسم یا نمادگرایی ۱۲۷
جنبش زیبایی‌شناسی ۱۳۱
مکتب فوویسم ۱۳۱
سبک نئوفوویسم ۱۳۶
سبک پاریس ۱۳۷
آرنووُ یا هنر جدید ۱۳۸
مکتب اکسپرسیونیسم یا هیجان‌نمایی ۱۴۳
انجمن جدید هنرمندان مونیخ ۱۴۹
گروه سوار آبی‌فام ۱۵۰
سبک اکسپرسیونیسم انتزاعی یا آبستره اکسپرسیونیسم ۱۵۱
گروه پل یا بروکه ۱۶۰
سبک کوبیسم یا حجم‌گرایی یا مکعب‌گرایی ۱۶۲
پابلو پیکاسو ۱۶۴
ژُرژ براک ۱۶۶
سبک اورفیسم یا حجم‌گرایی اُرفیک ۱۶۹
سبک سوپره‌ماتیسم، والاگرایی یا ساخت‌گری ناب ۱۷۲
سبک پوریسم یا ناب‌گرایی ۱۷۵
سبک فوتوریسم، آینده‌گری ۱۷۶

سبک ریونیسم یا تابش‌گری..... ۱۸۱
سبک وُرتی‌سیسم یا دوران‌گری..... ۱۸۲
بیو مورفیک یا صور زیاگونه..... ۱۸۴
مکتب دادائیسم..... ۱۸۴
سبک نئوپلاستی‌سیسم یا شکل‌آفرینی نو..... ۱۹۰
نقاشی متافیزیکی..... ۱۹۱
سبک پروداکتیویسم یا تولیدگری..... ۱۹۲
مکتب کونتسروکتیویسم یا ساخت‌گری..... ۱۹۳
مکتب باهاوس..... ۱۹۵
سبک پرسیژنیسم، دقیق‌پردازی، کوبیسم رئالیسم یا راست‌خط‌کاری..... ۱۹۷
مکتب سورئالیسم یا فراواقع‌گرایی..... ۱۹۷
سالوادوردالی..... ۱۹۸
خوآن گریس..... ۱۹۹
فرانتزکلاین..... ۲۰۰
خوآن میرو..... ۲۰۰
مکتب اَشکَن..... ۲۰۱
واقع‌گرایی اجتماعی جدید یا نئورئالیسم..... ۲۰۳
نقاشی کُنشی یا نقاشی اَکشِن..... ۲۰۴
سبک تاشیسم یا نقاشی لکه‌رنگ..... ۲۰۵
سبک آردِکو یا هنر تزئینی..... ۲۰۹
سبک واقع‌گرایی جادویی آلمان..... ۲۱۱
هنر بیرونی، هنر نامتعارف، آرت بروت(به فرانسوی: هنر ناپرورده)..... ۲۱۱
مکتب نئودادایا دادای جدید..... ۲۱۲
سبک تایپوگرافی بین‌المللی..... ۲۱۲
هنر پاپ آرت یا هنر عامه..... ۲۱۳
هنر ویدئو یا ویدئو آرت..... ۲۱۵
سبک موقعیت‌گرای بین‌المللی یا موقعیت‌سازِ بین‌المللی..... ۲۱۵
سبک نئواکسپرسیونیسم یا نو هیجان‌نمایی..... ۲۱۶
مکتب فتورئالیسم، هایپررئالیسم یا واقع‌نمایی عکس‌گونه..... ۲۱۷
سبک مینی‌مالیسم یا هنر کمینه‌گرا..... ۲۱۸

سبک اُپ‌آرت یا هنر دیدگانی..... ۲۱۹
سبک کریتیویسم یا خلاق‌گرایی..... ۲۲۰
جنبش استاکیسم..... ۲۲۱
هنر گرافیتی..... ۲۲۱
هنر چینی..... ۲۲۲
هنر ژاپن..... ۲۳۳
اوکیوئه..... ۲۳۴
یاماتوئه..... ۲۳۵
هنر هندی..... ۲۳۶

فصل دوم: معماری جهان

معماری جهان..... ۲۴۶
اولین الگوهای معماری..... ۲۴۶
باز ساخت زیگورات اور، ۲۱۰۰ ق. م..... ۲۴۷
معماری مصر..... ۲۴۸
دوره‌های عمده تاریخ مصر باستانی..... ۲۴۸
معماری هند..... ۲۵۰
هنر هند در دورهٔ اسلامی..... ۲۵۶
معماری یونان..... ۲۵۸
معماری اتروریا..... ۲۶۸
معماری روم..... ۲۷۵
معماری بیزانس..... ۲۷۷
معماری اسلامی..... ۲۸۵
شیوه معماری مُدَجَنّی..... ۲۸۹
معماری رومی‌وار..... ۲۸۹
معماری گوتیک..... ۲۹۳
معماری رنسانس..... ۳۰۶
معماری منریسم..... ۳۱۸
معماری باروک..... ۳۲۱
معماری روکوکو..... ۳۲۸

معماری در دوران رمانتیک (سدهٔ نوزدهم)..... ۳۲۹
معماری واقع‌گرایانه..... ۳۳۳
معماری در سده بیستم..... ۳۳۵
معماری در دوران اخیر..... ۳۳۹

فصل سوم: هنر ایران قبل از اسلام

هنر ایران پیش از اسلام..... ۳۴۲
هنر ایران در ادوار کهن تا پیش از ورود آریایی‌ها..... ۳۴۲
هنر ایران پس از ورود آریایی‌ها تا قبل از حمله اعراب مسلمان..... ۳۹۵
هخامنشیان..... ۴۱۰
هنر ایران در عصر هخامنشی..... ۴۱۱
فرش بافی..... ۴۱۳
فرش پازیریک..... ۴۱۳
پیکرتراشی..... ۴۱۴
ظروف سفالی و ریتون‌ها..... ۴۱۵
دست‌بندهای فلزی..... ۴۱۵
معماری..... ۴۱۵
تخت جمشید (پارسه)..... ۴۱۶
معبد آناهیتا(ناهید)..... ۴۱۷
موسیقی..... ۴۱۷
کتیبه‌های باستانی..... ۴۱۹
لوح طلای آریارمنه..... ۴۱۹
سنگ‌نبشته ارشام..... ۴۱۹
سنگ‌نبشته‌های کوروش‌کبیر..... ۴۱۹
داریوش اول..... ۴۲۰
خشایارشاه..... ۴۲۲
دروازه ملل..... ۴۲۲
کاخ تچر..... ۴۲۳
وان ترکیه..... ۴۲۳
اردشیراول..... ۴۲۳
دوران اشکانی..... ۴۲۴

دوران ساسانی..... ۴۲۵
دوران اسلامی..... ۴۲۷

فصل چهارم: هنر ایارن بعد از اسلام

هنر ایران و اسلام ۴۳۲
هنر اسلامی..... ۴۳۲
دوره پیشا تاریخی..... ۴۳۹
هخامنشیان..... ۴۳۹
سلوکیان..... ۴۳۹
پارتیان..... ۴۳۹
ساسانیان..... ۴۴۰
سغدیان..... ۴۴۱
مانویان..... ۴۴۱
دوره‌ی آغازین اسلامی..... ۴۴۲
سامانیان (۲۶۱-۳۸۹ هق)..... ۴۴۲
غزنویان..... ۴۴۲
سلجوقیان (۴۲۸- ۵۵۲ هق)..... ۴۴۳
ایلخانیان..... ۴۴۳
مکتب تبریز - ایلخانی..... ۴۴۳
جلایریان..... ۴۴۴
بغداد-جلاریان..... ۴۴۴
اینجویان..... ۴۴۴
شیراز- اینجویان..... ۴۴۴
مظفریان..... ۴۴۵
تیموریان..... ۴۴۵
هرات - شاهرخ..... ۴۴۵
هرات – حسین بایقرا..... ۴۴۶
شیراز- تیموری- اسکندر سلطان..... ۴۴۸
شیراز – تیموری – ابراهیم سلطان..... ۴۴۸
ترکمنان..... ۴۴۸
شیراز - ترکمنان..... ۴۴۸

تبریز- ترکمنان..... ۴۴۹
صفویان..... ۴۴۹
تبریز- صفوی – شاه اسماعیل اول..... ۴۴۹
هرات- صفوی..... ۴۴۹
تبریز – صفوی – شاه تهماسب..... ۴۴۹
مشهد- صفوی..... ۴۵۰
قزوین - صفوی..... ۴۵۰
بخارا - صفوی..... ۴۵۱
اصفهان - صفوی..... ۴۵۱
فرنگی سازی..... ۴۵۲
افشاریه و زندیه..... ۴۵۳
قاجاریه..... ۴۵۳
مکتب کمال‌الملک..... ۴۵۵
نگارگری جدید..... ۴۵۵
نقاشی قهوه خانه..... ۴۵۶
نقاشی نوگرا..... ۴۵۶
مکتب سقاخانه..... ۴۵۷
هنر معاصر ایران ۴۷۱
نگارگری ۴۸۳
تفاوت نگارگری ایران با مینیاتور غربی..... ۴۸۳
بوم..... ۴۸۳
رنگهای مورد استفاده در نگارگری..... ۴۸۳
رنگهای روحی و رنگهای جسمی..... ۴۸۴
نقاشی..... ۴۸۵
هنر نقاشی قبل از اسلام..... ۴۸۵
تاریخچه نقاشی در پس از اسلام..... ۴۸۶
مکاتب نقاشی..... ۴۸۶
مکتب بغداد..... ۴۸۶
مکتب سلجوقی..... ۴۸۷
مکتب مغولی (تبریز)..... ۴۸۷

ویژگیهای نگارگری مکتب مغول..... ۴۸۷
مکتب مغولی(شیراز)..... ۴۸۸
مکتب تیموری هرات..... ۴۸۸
مکتب صفوی تبریز..... ۴۸۹
مکتب صفوی قزوین..... ۴۸۹
مکتب صفوی اصفهان..... ۴۸۹
مکتب زند و قاجار..... ۴۹۰
نقاشی پشت شیشه..... ۴۹۱
ویترای..... ۴۹۱
(نقاشی زیرلاکی)پاپیه ماشه..... ۴۹۱
خلاصه فصل..... ۵۲۲
هنرهای کتابت ۵۲۳
تذهیب ۵۲۳
پیشینه..... ۵۲۳
مکتب‌های تذهیب..... ۵۲۴
تذهیب ایرانی..... ۵۲۴
شیوه کار تذهیب..... ۵۲۶
مواد و مصالح مورد نیاز در تذهیب..... ۵۲۷
تشعیر..... ۵۲۹
انواع تشعیر..... ۵۳۰
صحافی..... ۵۳۰
تاریخچه جلدسازی (صحافی)..... ۵۳۱
صحافی به‌طور کلی سه مرحله دارد:..... ۵۳۷
انواع جلدها از نظر روکش..... ۵۳۹
روش ساخت جلد معرق..... ۵۴۳
پاپیه ماشه و نحوه ساخت آن..... ۵۴۳
کاغذ و تاریخچه ساخت آن در جهان..... ۵۴۴
گِل..... ۵۴۴
پوست جانداران..... ۵۴۴
استخوان جانوران..... ۵۴۵

پاپیروس یا قرطاس..... ۵۴۵
برگ و پوست درختان..... ۵۴۵
انواع کاغذ..... ۵۴۷
کاغذ سمرقندی..... ۵۴۷
کاغذ تحریری سمرقندی..... ۵۴۸
کاغذ بخارایی..... ۵۴۸
کاغذ مأمونی..... ۵۴۸
کاغذ نوحی..... ۵۴۸
کاغذ منصوری..... ۵۴۸
کاغذ فرعونی..... ۵۴۸
کاغذ کشمیری..... ۵۴۹
کاغذ مصلوح..... ۵۴۹
کاغذهای سایر بلاد ایران..... ۵۴۹
کاغذ سلیمانی..... ۵۴۹
کاغذ دولت آبادی..... ۵۴۹
کاغذ عادلشاهی..... ۵۴۹
کاغذ بغدادی..... ۵۵۰
کاغذ جعفری..... ۵۵۰
کاغذ آملی..... ۵۵۰
کاغذ ساروی..... ۵۵۰
کاغذ خُونَج..... ۵۵۰
کاغذ تبریزی..... ۵۵۱
کاغذ علیشاهی..... ۵۵۱
کاغذ قاسم بیگی..... ۵۵۱
کاغذ شامی..... ۵۵۱
کاغذ حَمَوی..... ۵۵۱
کاغذ حَلَبی..... ۵۵۱
کاغذ دمشقی..... ۵۵۱
خط و خوشنویسی..... ۵۵۸
خط‌های آغازین..... ۵۵۸

خوشنویسی اسلامی..... ۵۵۸
خوشنویسی در ایران..... ۵۶۰
اقلام سته..... ۵۶۱
خط کوفی..... ۵۶۱
ثلث..... ۵۶۲
ریحان..... ۵۶۲
خط نسخ..... ۵۶۲
توقیع..... ۵۶۳
محقق..... ۵۶۳
رقاع..... ۵۶۴
برخی از چهره‌های برجستهٔ هنر خوشنویسی..... ۵۶۴
سلطان علی مشهدی..... ۵۶۴
درویش عبدالمجید طالقانی..... ۵۶۴
محمدعلی عطار هروی..... ۵۶۵
تحولات نوین خوشنویسی..... ۵۶۵
خلاصه فصل..... ۵۷۷

فصل پنجم: معماری ایران

معماری ایران ۵۸۰
تزئینات معماری..... ۵۸۰
آجر کاری..... ۵۸۰
گچبری..... ۵۸۱
کاشیکاری و انواع آن..... ۵۸۲
۱- کاشی بنائی..... ۵۸۲
۲- کاشی زرین فام..... ۵۸۲
۳-کاشی معرق..... ۵۸۲
۴- کاشی هفت رنگ یا خشتی..... ۵۸۳
۵- کاشی یکرنگ..... ۵۸۳
آینه کاری..... ۵۸۴
بناهای تاریخی شهر کاشان..... ۵۹۷
بناهای تاریخی شهر کرمان..... ۵۹۸

خانه‌های معروف ایران ۶۰۰
بناهای تاریخی شهر یزد ۶۰۲
کاخ‌های ایرانی ۶۰۳
کاخ‌های اشکانی ۶۰۳
کاخ‌های ساسانی ۶۰۳
کاخ‌سازی در دوره اسلامی ۶۰۳
باغ‌های ایرانی ۶۰۷
مجموعه باغ دولت آباد یزد ۶۰۹
آثار تاریخی شهر اصفهان ۶۱۰
کاروان سراها ۶۱۲
ویژگی‌های معماری کاروان‌سراهای ایران ۶۱۳
پل‌ها ۶۱۷
مسجد جامع اصفهان ۶۲۲

فصل ششم: موسیقی

مروری بر تاریخ موسیقی ۶۳۶
سومریان ۶۳۶
عیلامیان ۶۳۶
آشوری‌ها ۶۳۷
مصر ۶۳۷
یهود ۶۳۷
چین ۶۳۷
هند ۶۳۸
آفریقا ۶۳۸
سرخ‌پوستان ۶۳۹
شمال آسیا ۶۳۹
تبت ۶۳۹
ژاپن ۶۴۰
موسیقی یونان ۶۴۰
هخامنشیان ۶۴۰
ساسانیان ۶۴۰

موسیقی دوره اسلامی..... ۶۴۱
موسیقی معاصر ایران..... ۶۴۲
موسیقی روم..... ۶۴۲
موسیقی کلیسا..... ۶۴۳
برخی مفاهیم در دنیای موسیقی..... ۶۴۳
سسیلیانیسم (Caecilianism)..... ۶۴۳
تروپوس (Tropus)..... ۶۴۳
تنوس (Tonus)..... ۶۴۳
تنوس پرگرینوس (Tonus Peregrinus)..... ۶۴۳
مدوس (Modus)..... ۶۴۳
مادریگال..... ۶۴۴
کانتات (Cantata)..... ۶۴۴
کانتوس (Cantus)..... ۶۴۴
دیسکانتوس (Discantus)..... ۶۴۴
لایش..... ۶۴۴
مینه‌زینگر..... ۶۴۵
آکاپلا (A Cappella)..... ۶۴۵
ترابادور..... ۶۴۵
گوتیک (Gotik)..... ۶۴۵
باروک..... ۶۴۵
اپرا..... ۶۴۶
تاریخچه نت نویسی..... ۶۴۶
سوئیت..... ۶۴۶
مونودی..... ۶۴۶
سونات..... ۶۴۷
موسیقی کلاسیک..... ۶۴۷
موسیقی رومانتیک..... ۶۴۷
ارکستر..... ۶۴۸
ارکستر سنفونی..... ۶۴۸
جاز..... ۶۴۸

هیپ هوپ (Hip-Hop-Dj) ۶۴۹
رپ ۶۴۹
راک ۶۵۰
موسیقی عصر نو ۶۵۰
موسیقی متال ۶۵۱
موسیقی بلوز ۶۵۲
خلاصه فصل ۶۵۳

آزمون‌ها

سؤالات دانستنی‌های هنری سراسری سال ۱۳۹۰ ۶۵۷
پاسخنامه دانستنی‌های هنری سراسری سال ۱۳۹۰ ۶۶۱
سؤالات دانستنی‌های هنری سراسری سال ۱۳۹۱ ۶۶۷
پاسخنامه دانستنی‌های هنری سراسری سال ۱۳۹۱ ۶۷۰
سؤالات دانستنی‌های هنری سراسری سال ۱۳۹۲ ۶۷۶
پاسخنامه دانستنی‌های هنری سراسری سال ۱۳۹۲ ۶۷۹
سؤالات دانستنی‌های هنری سراسری سال ۱۳۹۳ ۶۸۳
پاسخنامه دانستنی‌های هنری سراسری سال ۱۳۹۳ ۶۸۶
سؤالات دانستنی‌های هنری سراسری سال ۱۳۹۴ ۶۸۹
پاسخنامه دانستنی‌های هنری سراسری سال ۱۳۹۴ ۶۹۲
سؤالات دانستنی‌های هنری سراسری سال ۱۳۹۵ ۶۹۵
پاسخنامه دانستنی‌های هنری سراسری سال ۱۳۹۵ ۶۹۸
سؤالات دانستنی‌های هنری سراسری سال ۱۳۹۶ ۷۰۲
پاسخنامه دانستنی‌های هنری سراسری سال ۱۳۹۶ ۷۰۵
سؤالات دانستنی‌های هنری سراسری سال ۱۳۹۷ ۷۰۹
پاسخنامه دانستنی‌های هنری سراسری سال ۱۳۹۷ ۷۱۱
منابع و مآخذ ۷۲۳

فصل اول:

هنر جهان

فصل

۱

هنر صدر مسیحیت

هنر مقدس[1] اصطلاحی برای توصیف آثاری که حقایق الهی و مفاهیم روحانی را با وساطت الگوهای رمزی غالباً کلی و ثابت بیان می‌کنند. اغلب آثار هنر هندو، هنر بودایی، هنر اسلامی، هنر مسیحی و قرون وسطی از مصادیق بارز هنر مقدس هستند. کاتاکُمب[2] گورستان‌های زیرزمینی به شکل دالان‌های باریک با طاقچه‌هایی برای نگهداری مردگان و اتاقک‌هایی برای اجرای مراسم دینی هستند، که توسط مسیحیان اولیه در زیرزمینی در سده‌های دوم تا چهارم میلادی ساخته می‌شد. سابقه‌ی ساخت کاتاکُمب‌ها به سنت‌های خاوری و اتروریایی بازمی‌گردد.

هنر مسیحی پیشین[3] اصطلاحی‌ست که معمولاً به هنر صدر مسیحیت -به‌خصوص در ایتالیا و مدیترانه‌ی باختری اطلاق- می‌شود. مسیحیان اولیه پیش از رسمیت‌یافتن دیانت مسیح در سال ۳۱۳ میلادی و نیز در سراسر سده‌های ۴ و اوایل سده‌ی ۵ زبان رسمی و سبک‌های رومی را بیان اعتقادات و انکارشان به‌کار گرفتند.

هنر مسیحی در مراحل اولیه را می‌توان نوعی شمایل‌نگاری جدید دانست. سقف‌نگاره‌های مکشوف در گورستان‌های زیرزمینی رُم از نمونه‌های شاخص نقاشی صدر مسیحیت به‌شمار می‌آیند. شیوه‌ی انتزاعی منطبق با جهان‌بینی مسیحی به‌تدریج تحت تأثیر سنت‌های تصویری خاورزمین سمت‌وسویی طبیعت‌گرایانه یافت. کلیسای صدر مسیحیت، از لحاظ سازمان و فلسفه‌اش، شدیداً به ساختار زندگی یونانی-رومی مدیون بود.

- روند طبیعت‌زدایی که به درجات مختلف تحت تأثیر بربرها بود تا سده‌های میانه در دنیای غرب ادامه یافت.
- دوره‌ی مسیحیت آغازین به دوره‌ی پیگرد (تأسیس نخستین اجتماعات در سده‌ی نخست میلادی) و دوره‌ی بازنشانی (از ۳۲۵ یعنی پذیرفتن مسیحیت توسط کنستانتین به عنوان دین رسمی تا حدود ۵۰۰ میلادی) تقسیم می‌شود.

1. Sacred art
2. Catacomb
3. Early christian art

- باسیلیکاها از رابطه‌ی آیینی این نوع کلیسا با دهلیزهای قدیمی در خانه‌های خصوصی صدر مسیحیت تقلید شده است.
- کاتاکُمب‌ها یا مقابر دخمه‌ای ناپیداترین یادمان‌های رُم در دوره‌ی پیگرد می‌باشند.
- مقابر دخمه‌ای به‌صورت تونل‌هایی در دل لایه‌ی متخلخل خاک "توفا" که سازندگان قدیم شهرهای مردگان در دوره‌ی آتروسک‌ها از آن استفاده می‌کردند، ساخته شد.
- در سطح دیوارهای جانبی دالان‌ها، تورفتگی‌هایی به موازات محور دالان برای نگهداری از اجساد مردگان گشوده می‌شد. این تورفتگی‌هایی که روی هم کنده می‌شدند «لوکولوس» نام داشت.
- اتاقک‌های کوچک، که به‌عنوان نمازخانه‌ی تدفینی در دیوارها ساخته می‌شد، «کوبیکولوم» نام داشت.
- پس از اعلام رسمیت دین مسیحی، ساختن کاتاکمُب‌ها از رواج افتاد و به عنوان مکان‌های مقدس، یادگار شهرهای بزرگ و زیارتگاهی برای دینداران استفاده می‌شد.
- در مقابر دخمه‌ای مربوط به دوره‌ی پیگرد مسیح تقریباً همیشه یا در لباس چوپان نیکوکار و یا در لباس یک آموزگار شبیه‌سازی می‌شد.
- پس از رسمیت‌یافتن دین مسیحیت مسیح خصوصیاتی امپراتورانه چون هاله‌ی گردسر، ردای ارغوانی، تاج و نشانه‌های دیگری حاکی از سرکردگی خود پیدا کرد.
- سبک نقاشان مقابر دخمه‌ای، غالباً همان امپرسیونیسم شتابان و طرح‌گونه‌ای است که در نخستین نقاشی‌های رومی متعلق به آخرین دوره‌ی پمپئی است.
- برای تزئین سطوح دیوار کلیسای صدر مسیحیت از موزائیک‌ها و خرده‌شیشه بهره می‌بردند.
- در اذهان مسیحیان ساده‌اندیشانی که تازه به مسیحیت گرویده بودند، عیسی‌مسیح را به‌سادگی می‌شد با خدایان حوزه‌ی دریای مدیترانه، به‌خصوص هلیوس (آپولون) یا خدای آفتاب یا صورت رومی‌شده‌ی شرقیش- آفتاب شکست‌ناپذیر- یکی گرفت.
- از آرامگاه‌های کوچک مسیحی در گورستان پیروان دین روم، در زیر کلیسای سان‌پیرو، عیسی در هیئت آپولون دیده می‌شود.
- در موزائیک‌کاری‌های جدا شدن لوط و ابراهیم از یکدیگر موجود در کلیسای سانتاماریاماجوره متعلق به رُم در سده ۵ میلادی شاهد وحدت ناتورالیسم کهن و نمادپردازی نوین هستیم.
- شکلک‌نمایی در شبیه‌سازی سده‌های میانه به‌هرگونه مفهوم خلاصه اطلاق می‌شود که با حرکت و حالت بدنی نشان داده می‌شود.
- اصطلاح «سرهای خوشه‌ای» ویژه‌ی نقاشی‌های صدر مسیحیت است که در آینده‌ی هنر مسیحی دارای تاریخی طولانی است.

- کلیسای سانتاماریاماجوره اولین نمونه و برجسته‌ترین اثر از جنبه‌ی تکمیلی معماری نوین باسیلکاها و موزائیک‌ها و نقاشی‌های سرشار از ریزه‌کاری برای آنهاست.
- نقاشان زنتیگ کلیساها به احتمال قوی از سنت طولانی تصاویر نسخه‌های خطی که در مصر زمان فراعنه و یونانیان اسکندریه سود برده‌اند.
- در قرون اولیه‌ی میلادی، نسخه‌ی طوماری و بلند و مورد استفاده‌ی مصریان، یونانیان و رومیان که از پاپیروس شکننده مصری ساخته می‌شد جایش را به کتاب پوستی یا کودِکس داد که چیزی شبیه به کتاب‌های امروزی بود.
- کودِکس یا دفترنامه نوعی از دست‌نوشته‌های به‌هم‌بسته و صحافی‌شده سده‌های میانه بود.
- واژه کودِکس از واژه‌ی (codex) به معنای تکه‌چوب گرفته شده است و به استفاده چوب در صحافی دفترنامه اشاره دارد. صحافی کتاب توسط فینیقی‌ها در شهر جبیل در لبنان امروزی ابداع شد.
- در کودِکس‌ها، لوم (پوست گوساله) و کاغذ پوستی (پوست بره) جای پاپیروس را گرفت.
- قدیمی‌ترین نسخه از قرون اولیه میلادی به اوایل سده‌ی ۵ میلادی بازمی‌گردد که صحنه‌ای از گئورگیکس یا شعرهای دهقانی اثر **ویرژیل** را به تصویر کشیده است.
- در اواخر سده‌ی چهارم، شاهد پیشرفت در روند تخت‌گردانی و الگوسازی یا طرح‌دار کردن آثار هنری هستیم.
- زوال پیکرتراشی ساختمانی در سده‌ی چهارم میلادی آغاز می‌شود و تا سده‌ی ۱۲ میلادی مقام پیشین را به‌دست نمی‌آورد.
- ژوستن شهیر در کتاب مدافعات خود رومیان را به پرستیدن تندیس‌ها به جای خدایان متهم می‌کند.
- مسیحیان به پیکره‌های آزاد ایستاده بدگمان بودند و آن را به خدایان دروغین دین روم نسبت می‌دادند.
- در صدر مسیحیت، پیکرتراشی رفته‌رفته به صنایع دستی و کارهای کوچک از قبیل: نقش‌های برجسته روی تابوت‌ها، لوحه‌های یادبود یا قاب‌های تزئینی از جنس عاج، میز، صندلی و نیمکت چوبی برای کلیسا، جلد کتاب و مانند این‌ها استحاله پیدا کرد.
- در تابوت اسقف اعظم تئودور که با شکل‌های کاملاً نمادین تزئین شده، هیچ اثری از پیکره‌های انسانی وجود ندارد و طاووس‌ها نماد ابدیت هستند. دو حرف XP در این رمز حرفی با دو حرف آلفا (α) و اُمگا (γ) یعنی نخستین و آخرین حروف الفبای یونانی به نشانه‌ی نسخ مسیح که گفته بود "من آغاز و پایانم" تکمیل شده‌اند.
- در تابوت اسقف اعظم تئودور، تاک‌های پربار در پشت سر طاووس‌ها، معرف سرچشمه‌ی خون رهایی‌بخش مسیح هستند.

- نقشه حلقه‌ی پرگل که سه بار بر سرپوش تابوت نقر شده نشانی از لاباروم یا پرچم نظامی کنستانتین کبیر است که بر فراز پرچم‌های ارتش مسیحی امپراتوری روم حمل می‌شد.
- هنر قبطی[1]، هنر مربوط به مسیحیان مصر است که سده‌ی ۵ میلادی آغاز شده و تا سده ۸ میلادی ادامه پیدا کرد.
- سبک قبطی تلفیقی از سبک‌های مصری باستان، هنر یونانی (هلنیتی) و بیزانسی بود.
- دیوارنگاره‌های قبطی از سطوح رنگی تخت، نقوش گیاهی و جانوری، پیکره‌های ساده‌شده انسان با چشمان سفید و ابروان انبوه تشکیل شده‌اند.
- آثار نساجی -که به‌وفور برجای‌مانده- همان خصوصیات دیواره‌نگاری‌ها را داراست.
- هنر قبطی در زمینه نساجی و کنده‌کاری، سهمی مهم در شکل‌گیری هنر اسلامی داشت.
- هنر نقاشی و مجسمه‌سازی قبطی از طریق اسپانیای مسیحی یکی از سرچشمه‌های هنر رومی‌وار یا رمانسک بود.
- آلام مسیح[2] سلسله وقایع مربوط به مصائب حضرت مسیح که در اناجیل روایت شده‌اند شامل: بازنمایی تصاویر شام آخر، تاج خار برسر نهادن، مصلوب شدن و ... به‌طور پیوسته یا جداگانه است که از سده‌ی چهارم در هنر مسیحی معمول شد.
- انجیل‌های کتاب عهد جدید را چهار تن از حواریون مسیح به نام‌های متی (سان ماتیو)، مَرقُس (سان مارک)، لوقا (سان لوک) و یوحَنّا (سان ژان) نوشته‌اند.
- انجیل‌های متی، مرقُس و لوقا به شرح داستان زندگانی حضرت مسیح پرداخته‌اند.
- انجیل یوحنا رساله‌ای است فلسفی درباره‌ی رسالت عیسی.
- در هنر مسیحی این چهار تن در هیئت آدمی به‌صورت جانداران بالدار و یا به شکل ترکیبی از حیوانات تجسم یافته‌اند.
- قدیمی‌ترین نمونه‌ی بازنمایی مسیح در میان چهار حواری، متعلق به ۳۴۰ میلادی در یکی از مقابر دخمه‌ای رم به‌دست آمده است.
- رسم گذاردن تصویر انجیل‌نویسان در سرلوح اناجیل، از سنت هلنیستیِ (یونانی) قرار دادن تصویر مؤلف در ابتدای کتاب، اقتباس شد.
- نمادهای خاص انجیل‌نویسان عبارتند از: شیر (مَرقُس)، عقاب (یوحَنُا)، گوساله (لوقا) و فرشته (متی) نمادهای مزبور در نسخه‌های خطی ایرلندی اهمیت تزئینی یافتند.
- نخستین بار در هنر مسیحی سده‌ی چهارم موضوع تصلیب خالی مطرح شد.
- در اوایل سده‌ی پنجم، به قصد بیان پیروزی مسیح بر مرگ، او را نیمه‌برهنه و مصلوب ولی با چشمانی باز و بدون اثری از عذاب نشان می‌دادند.

1. Coptic art
2. Christ's passion

- از سده‌ی ششم، به منظور نفی هرگونه نشانه‌ی خفت و خواری، مسیح را در جامه‌ی بلند و به‌صورت زنده و شکوهمند، بر صلیب مجسم می‌کردند.
- کلیسای بیزانسی از سده‌ی نهم نمایش دادن پیکر مرده و خونین مسیح را پذیرفت.
- نشانه‌ی INRI (به معنای: عیسای ناصری، شاه یهودیان) گاهی بر بالای صلیب نصب می‌شود.
- مریم غمگین و دردمند و یوحنای قدیس تقریباً همیشه در صحنه حضور دارند.
- مراسم تعمید مسیح غالباً بدین‌صورت بازنمایی می‌شود که یحیای تعمیدگر مسیح جوان را با آب نهر اردن متبرک می‌کند. درحالی‌که کبوتری سفید (نماد روح‌القدس) و چند فرشته در صحنه حضور دارند.
- حاکم مطلق[1]: اصطلاحی در مورد تصویر شاهانه و پرجبروت مسیح در هنر بیزانس که عموماً بالاتنه و سر مسیح را با چهره‌ی ریش‌دار و سیمای عبوس نشان می‌دهد. جای چنین شمایلی در زیر گنبد یا نیم‌گنبد بالای محراب کلیسا بود و بدین‌سان در کانون تصویربندی کلیسا قرار می‌گرفت.
- در داوری واپسین[2] بنا بر متون عهد جدید، حضرت عیسی در روز بزرگ خشم الهی انتخاب میان نیکان و بدان را تحقق می‌بخشد. این مضمون از سده‌ی هفتم میلادی در هنر مسیحی اهمیت خاصی یافت.
- موضوع ستایش مجوسان[3] از سده‌ی سوم در هنر مسیحی ظاهر شد.
- عروج مسیح[4] صحنه‌ی صعود مسیح به آسمان موضوع کار بسیاری از هنرمندان اروپایی در دوره‌های مختلف بوده است.
- کالُواری[5] (جُلجُقا) نام تپه‌ای نزدیک اورشلیم که عیسی بر فراز آن به صلیب کشیده شد. همچنین این اصطلاح را برای مجسمه‌هایی به‌کار می‌برند که تصلیب مسیح را نشان می‌دهند. ساختن این مجسمه‌ها به‌خصوص در برتانی (فرانسه) از سده‌ی پانزدهم تا سده‌ی هفدهم بسیار رایج بود. (گوگن در پرده مسیح زرد از آن‌ها الهام گرفت).
- کتاب مقدس[6] همان کتاب آسمانی است مشتمل بر چندین قسم که دو بخش عمده‌ی آن شامل عهد قدیم (مربوط به یهودیان) و عهد جدید (مربوط به مسیحیان) می‌شود.
- عهد قدیم شامل تورات (اسفار خمسه)، انبیاء و مکتوبات مقدّس است و در اصل به زبان عبری نوشته شده است.
- عهد جدید شامل: اناجیل، اعمال رسولان، رسالات و مکاشفات یوحَنّا است و در اصل به زبان یونانی نوشته شده است.

1. Pantoractor
2. Last judgment
3.Adoration of the Magi
4. Christ’s asceatsion
5. Calvary
6. Bible

- به‌تدریج متون دیگری بر کتاب مقدّس افزوده شد که مورد قبول مسیحیان قرار نگرفت. این متـون را عهد غیر قانونی نامیدند (از جمله کتب معروف به آپوکریف).
- اولین ترجمه لاتینی کامل کتاب مقدس - به‌نام ولگات- ترجمه‌ی هیرونوموس قدیس بود.
- مادُنا[1] ایتالیایی به معنای بانوی من تجسم مریم عذرا درحالی‌کـه مسـیح کـودک را در آغـوش خـود گرفته است از رایج‌ترین موضوع‌های هنر مسیحی به‌شمار می‌آید.
- مریم مجدلیه[2] در انجیل لوقا نام آن روسپی که مسـیح روح شـیطانی را از او دور کـرد و نیـز همـان کسی که با اشک پشیمانی از گناهانش پای عیسی را شست. مریم مجدلیه از سده‌ی چهارم به بعد در آثار هنری تصویر شد. از سده‌ی یازدهم به بعد به تنهایی و غالباً در حال استغفار و یا به‌صـورت زنی که ظرف روغن عطرآگین در دست دارد.
- کتاب مزامیر اوترخت متعلق به سده‌ی نهم اسـت کـه تصـاویر آن بـا خـط‌هـای تنـد و آزاد طراحـی شده‌اند.
- مکاشفات[3] نوشته‌ی یوحَنّا قدیس است. برخی از توصیف‌های نمادین کتاب مزبور موضوع آثار هنـری صدر مسیحیت، قرون وسطی و حتی دوران رنسانس بوده‌اند.
- ورود به اورشلیم[4] در انجیل‌ها توصیف شده است که حضرت مسیح سوار بر الاغ همراه با حواریـون از نخلستان عبور کرده و وارد اورشلیم می‌شود. این صحنه سـرآغاز آلام مسـیح اسـت کـه از سـده‌ی چهارم تا شانزدم بارها تصویر شده است.
- یهودا در آثار هنری با علائمی چون: هاله‌ی سیاه، موی حنایی‌رنگ (نماد شـیطان)، چهـره‌ی زشـت و فریب‌کار کیسه‌ی پول در مشت نشان داده می‌شود.
- سقف‌نگاره‌ها، نقشمایه‌های نمادین مسیحی چون (چوپـان نیکـو) معـرف مسـیح، (طـاوس) نشـانه‌ی جاودانگی، (کبوتر) نماد روح، (لنگر) نشانه‌ی امیـد و (میهمـانی آسـمانی)، (مـریم عـذرا و مسـیح کودک) و جز این‌ها رخ نمودند.
- این نقش‌مایه‌ها- بـه‌اضـافه‌ی موضـوع‌هـای دیگـری چـون (تصـلیب)، مسـیح و حواریـون (در قالـب موزاییک)، کنده‌کاری بر لوح عاج و روی تابوت، و در تصویرهای کتب مقـدس نیـز بـه‌کـار گرفتـه شدند.
- هنر پنج قرن اول مسیحیت را هنر صدر مسیحیت می‌نامند.
- در این دوران دیوارنگاره‌ها از لحاظ شکل تحت نفوذ هنری رومی بود ایـن آثـار از نظـر محتـوا تحـت تأثیر مستقیم افکار وارد از دین مسیحیت بودند.

1. Madona
2. Mary Magdalea
3. Apocalypse
4. Entry into jerusalem

- هنر بیزانس از هنر صدر مسیحیت برخاست. جدا کردن این دو از هم کار بسیار دشواری است، اما می‌توان تقسیم امپراتوری روم به دو قسمت شرقی و غربی را آغازگر هنر بیزانس دانست.
- نقاشی‌های کاتاکومب‌ها به دلیل شرایط بد نقاشی‌های ابتدایی و ساده‌ای به اسلوب و روش رسمی (رومی) بودند که موضوعات آن‌ها شامل صلیب و صحنه‌هایی از مضامین کتاب‌های عهد عتیق و عهد جدید بود.
- یکی از موضوعاتی که محبوب هنرمندان صدر مسیحیت بود داستان زندگی حضرت یونس (ع) و خارج شدن او از شکم نهنگ بود.
- روایات کتاب عهد عتیق و عهد جدید را در موزاییک‌های صدر مسیحیت نیز می‌توان دید که از مشخصه‌های آن اختصار در مفاهیم و نشان‌ها و اشکال و نمادپردازی بود.
- پس از رسمی شدن دین مسیحیت در امپراتوری روم شمایل مسیح خصوصیات امپراتوری می‌یابد و در هیأت یک پادشاه تصویر می‌شود.
- شهر پمپئی[1] در روم باستان که سرشار از اطلاعات مهم تاریخی برای شناخت هنر و تمدن روم باستان و همچنین مرجعی برای شروع هنر صدر مسیحیت است در سال ۷۹ میلادی در زیر خاکسترهای آتشفشانی دفن شد و پس از ۱۶۰۰ سال سالم و دست نخورده در پروسه‌ی حفاری بیرون آورده شد.
- در این دوره تمایز آشکاری میان هنر شرق و غرب وجود نداشت.

1 . pompei

هنر قرون وسطی

هنر کارولنژی[1]

در سال ۴۰۰ میلادی با دوپاره شدن امپراتوری روم به دو بخش روم شرقی (بیزانس) و روم غربی دوره‌ای در تاریخ رقم خورد که تا سال ۱۴۰۰ میلادی و به مدت ۱۰۰۰ سال به‌طول انجامید که قرون وسطی[2]، سده‌های میانه یا عصر تاریکی نامیده می‌شود.

تمدن سده‌های میانه، بازتابی از درهم‌بافتگی مسیحیت، سنن رومی و روحیه‌ی نوخواسته و پرتوان ملل سلتی، ژرمنی یا بربرها (نامی که رومیان به ایشان داده بودند) است.

دوره‌ی مهاجرت‌ها که به هجوم بربرها نیز شهرت دارد دوره‌ای از مهاجرت بشر است که میان ۳۰۰ تا ۷۰۰ میلادی در اروپا رخ داد. مهاجرت‌ها در این دوره شامل مهاجرت هون‌ها، گوت‌ها، وندال‌ها، فرانک‌ها و سایر اقوام ژرمن و اسلاو بوده است.

- در روزگار سراسر آشوب، هراس و تردید کلیسا با بهره‌گیری از اعتبار رهبران بزرگی چون آگوستینوس قدیس و پاپ گرگریوس کبیر، یگانه‌قدرت سیاسی و معنوی متمرکز به‌شمار می‌رفت.
- هنر اولیه‌ی ملل ژرمن، هنری انتزاعی، تزئینی و هندسی بود و توجهی به طبیعت زنده نداشت.
- دامنه‌ی هنر اقوام ژرمن به تزئین اشیاء کوچک و قابل حمل، سلاح یا زینت‌آلات شخصی محدود می‌شد که بیشتر شامل سنجاق‌سینه یا گل‌سینه از جنس طلا، نقره یا مفرغ بود به همراه تزئینات مرصع[3].
- طراحی‌های منظم، انتزاعی و کارکردی در نخستین سده‌های قرون وسطی یا عصر تاریکی با سبک جانوری اخذ شده از گوت‌ها وسعت یافت.
- هنر ملل ژرمنی عمدتاً در کارهای فلزی متجلّی شد. یکی از روش‌های تزئین مورد قبول ژرمن‌ها کُلُوازون یا روش خانه‌خانه نام داشت که احتمالاً از بیزانس و در نهایت از خاور نزدیک سرچشمه گرفته بود.
- کُلُوازون به معنی حدفاصل یا جدار است. چینیان این‌گونه اشیاء را گاهی کویه کوئویائو یعنی متاع کشور شیطان می‌نامند. در این هنر باریکه‌های مس یا نقره یا طلا را روی خطوط طرحی که بر یک شیء فلزی کشیده شده بود لحیم و فواصل میان باریکه‌ها را میناکاری می‌کنند. سپس ظرف را چند بار آتش داده و با اسفنج معدنی می‌سایند و با زغال صیقل می‌دهند و لبه‌های مرئی باریکه‌ها را مطلّا می‌کنند.
- کُلُوازون در عصر بیزانس از طریق خاور نزدیک به چین رسید.
- سبک جانوری[1] در معنای عام، اصطلاحی است که به نوعی مشخص از دست‌ساخته‌های قابل حمل اطلاق می‌شود که روزگاری با تنوعات محلی در میان کوچندگان اروپا و آسیای شمالی رواج

---

1. Carolingian art
2. Middle Age, Medieval Age
3. studded with jewels

داشت. این اصطلاح را در مورد آرایه‌های جانوری اقوام ژرمن هم به‌کار می‌برند. این نقوش از نمونه‌های رومی سده‌ی چهارم منشاء گرفته و به‌تدریج ساده و انتزاعی شده‌اند.

- از نمونه‌های اعلای فلزکاری سر جانور است که از کشتی مدفون واکینگ‌ها از سده‌ی نهم به دست آمده است. این اثر توصیفی واقع‌گرایانه از جانوری خشمگین است. این اثر نمونه‌ای از وحدت دو نوع موضوع بنیادی هنر بربرها یعنی نقش جانوری و نوارهای درهم‌تابیده است.
- شاهکارهای هنر بربرها حکایت از درآمیزی سنن تزئینی دنیای حوزه‌ی مدیترانه دارد.
- همزمان با گرویدن بربرها به مسیحیت کتاب به یکی از محصول‌های مهم برای هنر ایشان مبدل شد.
- راهبان ایرلندی که سرشار از تعصب و اشتیاق به تبلیغات مذهبی بودند، دست به تأسیس بنیادها یا دیرهایی در جزایر بریتانیا زدند. در آیونا در ساحل اسکاتلند و دیر لیندسفارن در ساحل نورثامبرلند (شمال شرقی) انگلستانِ آنگولاساکسون.
- انجیل لیندسفارن نمونه‌ای از هنر ایرلندی- ساکسونی در اوج کمال آن است.
- اشتیاق و علاقه به ریزه‌کاری‌های پیچاپیچ و وقت‌گیر از خصوصیات هنر ژرمنی است.
- هنر اروپا اواخر سده‌ی هشتم و اوایل سده‌ی نهم میلادی شاهد یک پدیده‌ی بزرگ تاریخی بود که امروزه دوره‌ی احیای رم مسیحی در عصر شارلمانی یا رقابت هنر و فرهنگ نامیده می‌شود.
- در سال ۸۰۰ میلادی شارلمانی حکومت جدید امپراتوری مقدس روم را بنا نهاد که در سال ۱۸۰۶ در اروپای مرکزی به دست ناپلئون از بین رفت.
- شارلمانی (کارل بزرگ) خود را وارث سزارهای روم می‌دانست. او از علم و هنر حمایت کرده و هنرمندان را روم شرقی و غربی به پایتخت خود آخن (آلمان) دعوت کرد. او در آخن به اشاعه‌ی ادبیات لاتینی و اصلاح متن مقدس همت گماشت.
- در دوران حکومت شارلمانی متن حقیقی کتاب مقدس در دیر تور بر عهده آلکوین دانشمند معروف دربار شارلمانی بازیابی شد.
- هنر کارولنژی اصطلاحی در تاریخ هنر است که در مورد هنر قرون وسطیِ دوران پادشاهی شارلمانی و جانشینانی به‌کار برده می‌شد.
- شارلمانی- امپراتور فرانکی- به هدف احیای عظمت روم باستان دست به بازیابی فرهنگ کلاسیک باستان زد.
- مهم‌ترین دستاورد دوره‌ی شارلمانی رونگاری از نسخ خطی کهن و تحول نوعی خط لاتینی بود.
- از نمونه‌ای شاخص معماری کارولنژی کلیسای جامع آخن است.
- در مصورسازی کتب، کنده‌کاری روی عاج و فلزکاری خصوصیات هنر کارولنژی بارزتر است.
- از کتب تصویر شده و مهم در این دوره انجیل شارلمانی و کتاب مزامیر اوترخت است که نمایشگر الگوهای اولیه‌ی رومی و صدر مسیحیت هستند.

1. Animal style

- نقاشی کارولنژی به تجدید سنت کلاسیک تجسم شخصیت‌ها پرداخت و تصویرهای یونانی- رومی را در موضوع‌های مسیحی به‌کار گرفت. با این وجود در هنر تصویری کارولنژی سبک واحدی وجود نداشت.
- در هنر کارولنژیان اثری از پیکرتراشی بزرگ‌مقیاس نبود. علاقه به ساختن اشیاء کوچک تزئینی بربرها در روزگار شارلمانی نیز ادامه یافت.
- علاقه به تزئین در هنر کارولنژی منجر به چندین اثر گران‌قیمت و زیبا مانند کتاب پوستی اورئوس متعلق به قدیس امرام انجامید. این جلد در نیمه‌ی دوم سده‌ی نهم و احتمالاً در دربار (شارل کچل) نوه‌ی شارلمانی در دیر سن‌دنی ساخته شده است. سطح جلد این کتاب طلایی و با دانه‌های مروارید و جواهرات قیمتی پوشانده شده است.
- بر جلد کتاب پوستی اورئوس متعلق به قدیس امرام مسیح با حالتی نه‌چندان‌دور از موزائیک‌کاری‌های راونا تصویر شده است.
- بعد از روزگار آغازین مسیحیت یعنی بعد از سقوط امپراتوری روم، دوره‌ای در تاریخ اروپا آغاز می‌شود که آن را قرون وسطی می‌نامند. این دوره حدودا تا شکل‌گیری کشورهای اروپایی به شکل امروزی ادامه پیدا می‌کند.
- اناجیل لیندِسفارن، در حدود سال ۷۰۰ میلادی در نورثامبریا تدوین شدند.
- کتاب‌آرایی در این دوره تحت تأثیر هنر اقوام مهاجم شمالی بود. نقش و نگارهای پیچیده و شور انگیر و فرم‌های توربافت و درهم تنیده از مشخصات غالب این هنر است. بازنمایی پیکره‌های انسانی در نسخه‌های خطی، شباهت چندانی به پیکر انسانی ندارند بلکه شبیه الگوهای عجیب و غریبی هستند که از روی اعضای بدن انسان ساخته شده‌اند. به‌طورکلی هنر این دوره نمایانگر رویارویی و تلفیق دو جریان متمایز در هنر غرب، یعنی هنر یونانی – رومی و هنر بومی می‌باشد.
- در بررسی هنر قرون وسطی همواره باید به این مسئله توجه داشت که هنرمندان آن دوره می‌خواستند مضمون و پیام داستان مقدس را به درستی و کامل به دیگران منتقل کنند.
- الگوی این هنرمندان شاید همان آموزه‌ی پاپ گرگوری کبیر باشد که می‌گفت نقاشی برای مردم بی‌سواد می‌تواند حکم نوشته‌ها را برای افراد با سواد داشته باشد. این مسئله بود که هنر این دوره را به سمت سادگی و وضوح بصری هدایت می‌کرد.
- در این دوره هنر تنها برای خدمت به اهداف دینی به‌کار گرفته نمی‌شد. از جمله‌ی برجسته‌ترین آثار تصویری غیردینی در این دوره دیوارکوب «بایو» است که داستان پیروزی نورمان‌ها را تصویر کرده است.